Een rondleiding door struisvogelpark te Matavidiri

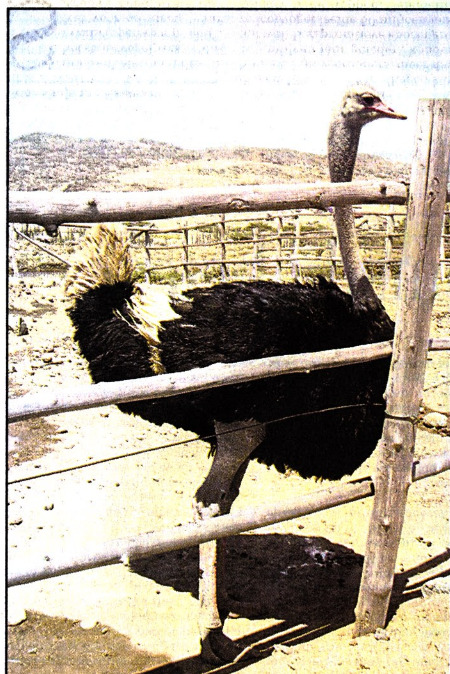

Intrigerende Afrikaanse gasten

Lange benen met zwaar gespierde dijen. Stevige klauwen. Een lange nek en daarboven een kop met enorme ogen. Een flink lijf dat wordt bedekt door lange grijze veren. Echt aantrekkelijk ziet een struisvogel er niet uit. Toch is het een van de meest bijzondere vogels ter wereld. Een vogel die niet kan vliegen, maar harder kan lopen dan de meeste andere dieren en harder kan schoppen dan een paard. Al in de tijd van de dinosaurussen waren er dieren op aarde, waarvan de huidige struisvogel nog verre familie is. Kortom, een vogel waar je meer van wil weten.

Door Marjanne Havelaar

Sinds enkele maanden is het struisvogelpark te Matavidiri open voor publiek. Net voor de afslag naar Aruba's populairste toeristische attractie, de Natural Bridge, is de afgelopen achttien maanden hard gewerkt aan de totstandkoming van een park dat draait om de struisvogel. Onder leiding van gids Harold kunnen bezoekers een wandeling maken langs de vogels. Niemand mag alleen op stap, om de dieren niet te verontrusten.
Aan het begin van de rondleiding wordt uitgelegd dat de struisvogels in het park niet gekweekt worden voor de slacht. "Het gaat er ons om, mensen kennis te laten maken met de struisvogel. Hen te laten zien wat dat eigenlijk voor dieren zijn", vertelt Kenneth Simon, manager van de struisvogelfarm, naderhand.

Een mannetje struis kan tot 2.50 meter hoog worden en 130 kg zwaar.

VOOROUDERS
De struisvogel is de grootste en zwaarste vogel ter wereld. De mannetjes kunnen 2,50 meter hoog worden en 130 kilo zwaar. Vliegen kan hij niet. Zijn voorouders, meer dan 100 miljoen jaar geleden, konden dat wel. Een primitieve enorm grote loopvogel leefde 50 miljoen jaar geleden in de steppen. Geleidelijk aan verleerde hij het vliegen en werd hij kleiner, tot vier meter hoog. Hij werd een hardloper. Deze eigenschap gebruikte hij om te overleven in de steppen van Azië. Van daaruit trok de struisvogel Europa en Afrika binnen. Hij zocht de graslanden op en werd er kleiner.
Onze huidige struisvogel lijkt het meest op dat dier van twee miljoen jaar geleden. De struisvogel verdween uit Azië en Europa. Hij overleefde in de grasvlakten en halfwoestijnen van Afrika en het Nabije Oosten. Vandaag komt hij nog voor ten zuiden van de Afrikaanse Sahara. Struisvogels behoren tot de orde der *Struhthioniformes*. Het zijn de grootste nog levende vogels. Er zijn vijf ondersoorten. In het struisvogelpark van Matavidiri zijn alleen vogels te vinden van de soort Blue Neck, afkomstig uit het uiterste zuiden van Afrika. Ze leefden er in een soort halfwoestijn-klimaat. Dat wil zeggen dat de temperatuurverschillen er erg groot kunnen zijn. Overdag kan gemakkelijk de 40 graden Celsius overschreden worden om dan 's nachts onder het vriespunt te dalen. De struisvogel is aan die temperatuurverschillen aangepast. Hij heeft een dik, donzig verenkleed dat de lucht vasthoudt en zo isolerend werkt. Overdag bieden zijn veren bescherming tegen de felle zonnestralen zodat zijn huid niet verbrandt. Bij extreem hoge temperatuur kan hij zorgen voor extra afkoeling door de keelhuid en het bovenste deel van de hals te laten trillen.

DOM
Struisvogels zijn geen agressieve dieren. Ze zijn echter nieuwsgierig en zeer waakzaam. Harold legt uit dat de mannetjes een territorium kiezen en dat vervolgens verdedigen tegen concurrenten. Door hun grootte en hun zeer scherpe gezichtsvermogen en gehoor kunnen ze snel potentiële indringers binnen hun territorium waarnemen. De dierenverzorger is tijdens het legseizoen altijd op zijn hoede als hij een kraal binnengaat. Het mannetje waakt en verdrijft agressoren als ze te dicht bij het nestgebied komen. Een pootstoot incasseren is geen lachertje.

Omdat de struisvogel een zeer kort geheugen heeft wordt hij wel als dom beschouwd. Zijn gering hersengewicht (30 tot 40 gram) zal er wel iets mee te maken hebben. Om het de vogel niet te moeilijk te maken is het daarom goed dat er zo weinig mogelijk verandert in zijn leefomgeving. De struisvogel heeft zeker geen olifantengeheugen want het blijkt voldoende om even te verdwijnen achter een muurtje of een schutting en dan weer op te duiken om de struisvogel te laten vergeten dat je hem zijn eieren hebt afgepakt. Dat laatste gebeurt trouwens zoveel mogelijk, omdat het klimaat van Aruba ongeschikt is om de vogels zelf hun eieren te laten uitbroeden. Door het vele vocht in de lucht gaan de eieren rotten en komen nooit uit. Daarom beschikt de struisvogelfarm over een broedstoof, waar de eieren onder ideale condities worden uitgebroed. Bezoekers krijgen daardoor de kans jonge struisvogels van verschillende leeftijden te bekijken.
De natuurlijke levensverwachting van het dier is ongeveer dertig jaar. In gevangenschap kan hij wel zeventig jaar worden. De struisvogel blijkt volgroeid te zijn na achttien maanden, is na twee jaar geslachtsrijp en blijft veertig jaar eieren produceren.

UNIEK
De struisvogel heeft maar twee tenen waarvan de grootste een sterke klauw bezit. Met deze poten, een zeer sterk spierstelsel en een goed ontwikkelde hartspier kan de struis aardig uit de voeten. Hij bereikt gemakkelijk een snelheid van dertig tot vijftig kilometer per uur en in noodgevallen zelfs zeventig kilometer per uur. Daarbij kan hij passen zetten van zes tot acht meter. Ook bezit de vogel een enorm uithoudingsvermogen. Volgens gids Harold kunnen struisvogels als het moet een hele dag achter elkaar doorrennen. Tijdens het rennen gebruiken ze hun vleugels om in balans te blijven.
Ook hoogspringen kunnen ze. Met een goede aanloop springt de vogel over anderhalve meter hoge hindernissen. De afscheidingen van de kralen zijn daarom heel hoog.

Het is niet moeilijk volwassen hanen van hennen te onderscheiden. De struisvogelhaan is de grootste. Hij heeft een zwart verenkleed met witte staart- en vleugelpluimen. Hij heeft ook een rodere huidtekening op de poten. De hen is egaal grijsbruin van pluimage.
De veren van vliegende vogels zijn anders van structuur dan die van de struisvogel. Vliegende vogels hebben een verenstructuur die de veren luchtdicht maakt. Zo kunnen ze door de lucht gedragen worden. De veren van de struisvogel hebben een losse structuur, die donziger aanvoelt, beter isoleert maar niet geschikt is om te vliegen. Verder hebben de loopvogels geen borstbeen meer om de vleugelspieren te bevestigen en zijn de beenderen niet hol zoals van vliegende vogels. Kortom, al zou je heel lang met ze trainen, vliegen zullen ze nooit kunnen.

RECORDS
Een struisvogelei weegt ongeveer 1400 tot 1500 gram. Het is het grootste ei ter wereld. Ter vergelijking: een kippenei weegt slechts 65 gram. Een lege eierschaal alleen al weegt 300 gram. Van de eieren die worden gelegd is slechts de helft vruchtbaar. Harold legt uit dat de dieren zelf precies weten welke dat zijn. De onvruchtbare eieren worden dan ook uit het nest gewerkt. Overdag zitten de vrouwtjes op het nest, in de nachtelijke uren wordt die taak door de aanstaande vader overgenomen. Wanneer de eieren uitkomen zijn de kuikens twee dagen bezig voordat ze zich helemaal van de eierschaal hebben ontdaan.

De struisvogel breekt nogal wat records. Op de langste vogelhals staat de kop met het grootste oog. Daardoor heeft hij een wijd en ver gezichtsveld waarmee hij tot op 3,5 km bewegingen kan waarnemen. Omdat hij oorspronkelijk in de Sahara leefde heeft het oog een knipvlies om het tegen stof en zand te beschermen. Het grote oog heeft iets fascinerends als de struisvogel van achter de afsluiting de bezoeker aankijkt.

Struisvogels pikken voortdurend en het is deze vraatzucht die hen ook niet kieskeurig maakt. Ze kunnen zowat alles inslikken wat in hun grote mondholte kan. Maagonderzoek leverde zelfs spijkers, munten, ijzerdraad, gespen en sleutels op. Hoewel genoemde voorwerpen uiteraard niet in een vogelmaag thuishoren, helpen opgepikte kiezelsteentjes wel mee bij het verteren van voedsel.
Struisvogels eten gras. In het park wordt dat aangevuld met de nodige vitaminen en mineralen. Elke dag eten ze twee kilo voedsel en drinken daarnaast nog eens vijf liter water. Bezoekers krijgen de kans de vogels te voeren, wat nogal eens tot heftige taferelen kan leiden. Overigens is er geen enkel gevaar bij, de struisvogels zijn niet agressief, alleen soms wat wild.
Opeens klinkt er een dof boe-boe-boe-hoe-geroep in vierkwartsmaat. Harold verklaart dat struisvogelgeluiden zijn. Struisvogelhanen roepen met een doffe keelklank, ze hebben geen stembanden. Daarmee geeft de haan te verstaan dat hij een partner nodig heeft ofwel dat hij geen concurrentie in zijn omgeving duldt. In de paartijd klinkt de roep dag en nacht.

RESTAURANT
Na de rondleiding zijn we weer bij het restaurant. Daar wordt voornamelijk struisvogelvlees geserveerd, al is er voor de bangeriken ook kip. Simon vertelt uitgebreid over de positieve eigenschappen van struisvogelvlees. Het bevat een gering vet- en cholesterolgehalte, een goed proteïnegehalte en betrekkelijk weinig calorieën. Een samenstelling dus die aan de huidige voedingstrends ten zeerste voldoet. Overigens heeft niet alleen het vlees van de struisvogel commerciële waarde. De huid wordt verwerkt tot hoogwaardig leer met een bijzondere noppentekening. Struisvogellederen handtassen zijn exclusieve producten. Ook schoenen, aktetassen, hoeden en mutsen zijn exclusief. Met reststukjes worden ook kleinere gadgets geproduceerd zoals naamkaarthoudertjes, sleutelhangertjes, uurwerkbandjes en knopen.

Uit struisvogelvet wordt struisvogelolie gewonnen door raffinage. Struisvogelvet werd al in de oudheid gebruikt voor de huidverzorging. Het heeft de kenmerken om goed de huid in te dringen en te versoepelen zonder deze vet te maken. Er wordt ook een verzorgende, bijna helende werking aan toegeschreven. Daarom is struisvogelolie een zeer waardevol bestanddeel van huidverzorgende producten. Het struisvogelvet leent zich ook uitstekend als 'drager' van andere stoffen die in cosmetica gebruikt worden. Het is vanzelfsprekend een natuurlijk product zodat de kans op allergische reacties klein is.

Het restaurant en ook de daarnaast gelegen cadeauwinkel zijn geheel aangepast aan de Afrikaanse afkomst van de struisvogels. In de winkel worden spullen verkocht die afkomstig zijn uit Zimbabwe.
Manager Simon is naar eigen zeggen nog lang niet klaar met het park. Momenteel wordt gewerkt aan een speeltuin met een picknickgelegenheid. Daarin kunnen dan verjaardagspartijtjes worden georganiseerd. Uiteraard wel met *piñata* zonder confetti, want er waait meestal een stevige wind, zo dichtbij de noordkust van het eiland. Ook scholen zijn van harte welkom in het struisvogelpark. Nu al zijn er leerlingen geweest die scripties en werkstukken hebben gemaakt over een van de meest bijzondere dieren ter wereld, de struisvogel.

.....de kuikens hebben 2 dagen nodig om zich helemaal uit het ei te wringen

Struisvogel zijn niet agressief, wel heel nieuwsgierig.